

ADEVĂRUL ÎN LIBERTATE

ZIAR INDEPENDENT,
EXPRESIE A CPINIEI PUBLICE DIN JUDEȚUL CLUJ

ANUL II, NR. 105
VINERI 27 APRILIE 1990

4 PAGINI 50 BANI

CONFESIUNE ȘI NAȚIUNE

Sub titlul acesta, un istoric german originar din Bucovina, prieten al poporului român și bun cunoscător al istoriei sale, a publicat acum vreo 15 ani o interesantă lucrare, tratând paralel și comparativ procesul de formare a națiunii române și a celei sârbe.

Istoricul respectiv arată că atât românii cît și sârbii au trecut, în secolul al XVIII-lea, printr-o etapă de tranziție în descoperirea identității și conștiinței lor colective. Această etapă a fost cea confesională. În procesul formării națiunii române, ea s-a evidențiat, cel puțin în Transilvania, prin superioara organizare, cultură și activitate a Bisericii Unite, urmată la o distanță de mare distanță, atunci, de cea ortodoxă.

Urmărind scopul consolidării statutului ei confesional, nerealizat integral și conform cu cele făgăduite de împărat prin diplome emise cu prilejul acceptării Unirii, Biserica Greco-Catolică a ajuns la formularea, prin episcopul Inochentie Micu, a unui prim program de emancipare națională, implicat în programul ei confesional. Iar în 1791-1792, memoriul intitulat „Supplex Libellus Valachorum”, semnat de episcopii ambelor confesiuni ale românilor ardeleni, a constituit primul program propriu-zis național, care depășea confesionalismul și cuprindea în revendicările sale pe toți românii ardeleni, ca pe o entitate politică și etnică.

Revoluția de la 1848 a fost momentul final al trecerii peste reminențele unei „națiuni confesionale”. În locul acesteia s-a instaurat conștiința națională în spirit modern, fenomen care s-a corelat în mod inevitabil cu o laicizare a mișcărilor naționale — românești. Ulterior, menținându-se rolul celor două confesiuni — cea ortodoxă făcînd chiar însemnate progrese în viața poporului român din Transilvania, după ce a dobîndit autonomia, scoîndu-se de sub autoritatea patriarhiei sârbești de la Sremski Karlovci — se constată totuși în dezvoltarea istorică a națiunii române ardeleni o distanțare (nu o separare însă...) a politicului de confesional.

Să facem o comparație, pe care o credem suficient de edificatoare: la 1848 episcopii celor două confesiuni au mai avut un rol foarte important în organizarea acțiunii politice a românilor; după ce s-a constituit, la 1869 și 1881, Partidul Național Român, căpeteniile bisericilor nu vor mai îndeplini același rol politic. Memorandumul sau acțiunea ce a condus la actul de la 1 Decembrie 1918 au fost opera altor forțe și grupări, pe care bisericile doar le-au secondat, în parte cu notabile merite.

Are oare vreun sens, ne vor întreba cititorii, ca în aceste zile de intensă trăire în actualitate, să le oferim o asemenea lecție de istorie, sumară și aparent fără legătură cu preocupările noastre imediate?

S-ar părea că am săvîrșit un gest gratuit... Dar observatorul atent la nuanțele anumitor manifestări din societatea actuală, la confruntările de opinii ce apar în forme neașteptate în interiorul ei, își va da seama — mai ajutîndu-l și noi, pe cum ne este dator — că a face o legătură între trecut și prezent pe acest plan pe care coexistă „confesiunea” și „națiunea” se poate dovedi un act util, în scopul de a stăvili însinuarea unor confuzii și de a contribui la limpezirea ideilor pe care cetățenii trebuie să și le formeze asupra acestor două elemente distincte ale vieții noastre publice contemporane.

COMUNICAT

Urmare a discuțiilor purtate de conducerea I.M.F. Cluj, reprezentată de domnul dr. Nicolae Maier, rector și Sindicatul Independent al Medicilor (S.I.M.), reprezentat de dr. Dan Baciu, președinte, dr. Șerban Gheorghiu, purtător de cuvînt și dr. Elena Chirilov, în prezența domnilor vice-președinți, Teohar Mihaș și Victor Marian de la C.P.U.N. Cluj, s-au convenit următoarele:

1. I.M.F. va studia modificarea condițiilor pentru viitoarele concursuri începînd cu toamna 1990, adoptîndu-le cerințelor mai multor generații frustrate.

2. Funcția de asistent stagiar are caracter provizoriu și va fi înlocuită cu funcția de preparator.

3. Problema integrării la disciplinele pre-clinice intră în competența Direcției Sanitare.

4. Se va analiza în Senat departajarea între medicii primari prin concurs și cei echivalați prin doctorat.

5. Se va stabili modalitatea exactă de apreciere a probei orale și didactice începînd cu actualul concurs.

6. La instructajul cu membrii comisiilor de concurs se va accentua responsabilitatea directă în privința obiectivității și corectitudinii probelor de concurs a fiecărui membru al comisiei.

7. Se va propune în Senat o comisie de analizare a legalității titularizărilor în funcția de asistent a unor cadre didactice (suplinitorii) din ultimii zece ani.

8. S-a convenit asupra încetării acțiunii greviste pe tot teritoriul județului începînd cu data de 25 aprilie, a.e.

S.I.M. ne informează că a existat un consens în ceea ce privește organizarea din toamnă a concursului pentru posturi didactice, împreună cu cel de secundariat.

Sindicatul Independent al Medicilor

Se aud voci, și se aștern pe hîrtie păreri de-abia mascate, care caută să susțină că națiunea română ar fi necesarmente identică numai cu o anumită confesiune. Că a nu aparține acestei confesiuni ar însemna a te exclude din comunitatea națională, a fi un soi de trădător al unității națiunii, gata de a pactiza, conștient sau inconștient, cu alte interese — posibil, dacă nu chiar cert, dușmănoase nouă.

Asemenea afirmații, strigător neconcordanțe cu adevărul, și cu cel istoric și cu realitatea actuală, sînt nu doar absurde, ci și de-a dreptul periculoase din punct de vedere politic și național.

Factorii obiectivi, precum și imboldurile lăuntrice din care se cristalizează de o parte sentimentul național, de altă parte cel religios, sînt diferiți. Sentimentul creștina se situează pe alt plan decît sentimentul național. E mai presus de acesta, este (sau ar trebui să fie) universal uman, dar nu-l contrazice și nu-l anulează, de cît atunci cînd s-au aflat, ori s-ar mai afla din aceia care să-l facă să degereze în ură față de alte neamuri. Intr-un cuvînt, credința și patrie, confesional și național sînt, în condiții normale, perfect compatibile, fără să se confunde.

O dovadă în acest sens este însuși procesul istoric pe care l-am schițat: confesiunea a avut o vreme rolul de catalizator al unității și identității unei comunități etnice, după care acest rol a revenit ideii și conștiinței naționale, națiunii moderne. Prima a contribuit, în parte, la dezvoltarea celei de-a doua, iar după consolidarea acesteia din urmă a coexistat cu ea și a sprijinit-o, cu aportul ei specific.

Alte dovezi, mai elementare și, de aceea, poate mai convingătoare: maghiarii au cel puțin trei confesiuni; germanii sînt protestanți și catolici; olandezii, la fel, iar în Statele Unite întîlnim un veritabil mozaic confesional. S-a gîndit cineva, vreodată, să conteste apartenența națională maghiară, germană, olandeză sau americană vreunui din grupurile confesionale componente ale națiunii respective?... Nu, evident că nu!... Numai în România trebuie să avem parte și de o astfel de absurditate, care subminează, cu o inconștientă revoltătoare, sentimentul de unitate, forța însăși a acestei națiuni, în măsura în care ea se exprimă prin coeziune și prin număr.

Ce vor spune niște jurnaliști de pe cine știe ce meridiane geografice sau politice, auzînd ori cîntînd afirmațiile pe care le combatem prin rîndurile de față? Iată cum ce ar putea spune: românii nu sînt atîta cît și s-au pretins a fi; ei însăși își repudiază din comunitatea lor ca la vreo două milioane, care, logic, trebuie contabilizate la rubrica minorităților.

Și iată că mai rostind de cîteva ori niște neghiobii inspirate de o oarbă ură și propagandă confesională, ne vom trezi că ni se argumentează, cu propriile noastre date și informații, că în Transilvania românii nu mai sînt majoritari...

Să nădărdum că vocile nesăbuite ce răsună pe ici pe colo de prin amyvoane vor lua seamă la urmările pe care le pot declanșa — și vor înceta.

Dar, mai ales, nu numai nădărdum, ci sîntem siguri că astfel de erori izolate (încă...) nu vor putea dezbi-
na, nici întina puritatea, sentimentului de solidaritate națională, care beneficiază astăzi de temeliile trainice ale democrației, libertății, toleranței și respectului pentru semenii de orice convingeri.

Și nici a acelui sentiment, încă și mai elevat, al apartenenței noastre la umanitate, ceea ce impune respectarea imperativelor marelui „credo” al umanismului, pe deasupra tuturor granitelor lumești și spirituale...

Prof. univ. dr. Camil MUREȘANU

PARTIDUL DEMOCRAT CREȘTIN AL ROMILOR DIN ROMANIA

cu sediul în str. Gh. Doja 16/23, telefon 1-73-85, invită pentru a întări rîndurile lui pe toți românii de bună credință, pentru emanciparea noastră intr-un nivel de civilizație mai ridicat, pentru îmbunătățirea condițiilor de trai, pentru recunoașterea tradițiilor noastre populare și a obiceiurilor din străbuni. Aici, în această Românie liberă ne-am născut, aici am trăit și tot aici vrem să trăim, să muncim. Dorim o unitate comună cu toți cetățenii acestei țări frumoase, intr-un spirit democratic cît mai puternic. Apelăm la toți cei care doresc să fie alături de noi, și-i așteptăm cu încredere, pentru cimentarea rîndurilor noastre, în aspirațiile noastre la credință, libertate, pace. În toată lumea. Dumnezeu să ne ajute.

Invităm la sediul central pe toți instrumentiștii din județul Cluj, ulterior anunțînd și clubul unde va urma o selecție a tuturor instrumentiștilor și muzicienilor din județul Cluj.

Augustin PINTEA,
Gavril GUGULA

DIN NOU DESPRE

ABONAMENTE

Problema abonamentelor în municipiul Cluj-Napoca (și, se pare, în întreaga țară) devine una de nerezolvat. Nimeni nu știe ce se întîmplă cu ele. Nici abonatul, care angajează abonamente de sute și mii de lei, nici Poșta, care se obligă (sau ar trebui să fie obligată) să

ducă acasă aceste abonamente. Gheorghe Clorolanu, str. Buțtea nr. 4, a dat un telefon la redacție, anunțîndu-ne că în toată această săptămîna n-a primit abonamentul la „Adevărul în libertate” și nici la celelalte publicații, inclusiv la Programul de radio. Interesîndu-se la poșta, i s-a răspuns că nu știe ce s-a întîmplat cu abonamentele dînsului.

PARTIDUL REPUBLICAN

Președinte dl. prof. ION MINZATU

„NU OAMENI PENTRU PARTID, CI UN PARTID
PENTRU OAMENI”

1. PROGRAMUL IDEOLOGIC

— Plecînd de la preceptul „omul este măsura tuturor lucrurilor” considerăm că numai o societate complet lipsită de dogme poate asigura condiții de exprimare a tuturor valențelor intelectuale ale individului ca entitate nerepetabilă.

Ne opunem atît comunismului, ca ideologie, vechi sau nouă, cît și orientărilor extremiste de dreapta.

Partidul Republican are o orientare de centru, este independent și afirmă necesitatea existenței mai multor partide, egale în drepturi, atît între ele cît și în fața legii.

Înțelegem prin democrație puterea poporului exercitată prin aleșii lui, aleși care nu au însă nici un fel de privilegii deosebite, ci numai îndatoriri în plus în a sluji poporul.

2. DEZVOLTAREA ECONOMICA

Pentru scoaterea de urgență a României din dezastrul social, economic, spiritual și ecologic în care a adus-o regimul comunist, pentru reclădirea economiei naționale și a structurilor social-politice partidul își propune preluarea critică și adaptarea la condițiile concrete din România a modelelor de societăți adoptate de popoarele cele mai dezvoltate și civilizate ale lumii.

În industrie adoptarea următoarelor forme de proprietate:

— proprietatea de stat asupra unor unități industriale, care trebuie să rămîna sub controlul națiunii;

— proprietatea de grup, prin luarea în proprietate reală a unor unități industriale de către muncitorii și salariații acestora, prin obținerea de credite bancare pe termene lungi și cu dobînzî reduse;

— proprietatea particulară asupra unor mici unități industriale, beneficiare și ele de credite bancare;

— proprietate mixtă, prin cointeresarea partenerilor externi.

Partidul Republican promovează și susține o politică de dezvoltare economică, în structuri industriale flexibile, informatizate, pentru a se evita șomajul.

Partidul optează pentru importul selectiv de tehnologii, încurajînd și garantînd activitatea acelor firme care oferă soluții de avangardă și de eficiență dovedită și asigură atît materiile prime și pregătirea personalului, cît și desfacerea produselor finite.

Optăm pentru o politică de încurajare și susținere concretă a înființării și dezvoltării unei rețele de mici ateliere private, a meșteșugarilor, tradiționale și moderne, încurajînd acordarea de credite bancare pe termene lungi și introducerea unui sistem de taxe și impozite favorizante.

La fel, pentru comerțul intern, optăm pentru privatizarea lui în mare parte, făcîndu-l apt să facă față în mod operativ cerințelor pieții libere, acordînd acestei rețele credite bancare favorizante.

Partidul Republican optează pentru privatizarea pămîntului prin improprierea familiilor țărănești, cu dreptul de moștenire, astfel încît țărînia să-și recapete locul și rolul în buna funcționare a economiei naționale.

Optăm pentru instituirea dreptului agricultorilor de a hotărî forma de organizare a activității lor și totodată, pentru instituirea unor interdicții asupra posibilităților de înstrăinare a pămîntului, în scopul de a se preveni formarea latifundiilor.

Dezvoltarea rețelei de mici ateliere private, a comerțului privatizat a unei rețele naționale puternice de prestări de servicii, privată și de stat, investirea prioritară de către stat în turism, inclusiv privatizarea accentuată a acestei „industrii fără fum”, structurile flexibile din industrie, amintite deja, vor asigura, evitarea șomajului.

Fidel principiului potrivit căruia ființa umană nu este numai un mijloc de producție, iar scopul omului nu se reduce numai la supraviețuire, partidul republican promovează o politică de creștere rapidă și continuă a veniturilor fiecărui cetățean, a fiecărei familii, cu scopul de a îmbogăți națiunea prin îmbogățirea fiecărui om în parte.

3. EMANCIPAREA SOCIALA

Este principala caracteristică a Platformei program a partidului care o deosebește de altele: rolul primordial acordat individualității umane, care să fie liberă, să creeze cît poate, să câștige cît poate și care să aibă drepturi depline și egale cu oricare alta în fața legii.

O Românie bogată (spiritual, cultural, valoric) înseamnă o Românie cu oameni bogăți (spiritual valoric). Rolul statului să constea în stimularea la cote maxime a posibilităților fiecăruia.

Învățămîntul se prevede a fi autonom, modern, slujit de un personal de înaltă profesionalitate și simț pedagogic, de la grădinița la învățămîntul postuniversitar.

Optăm pentru:

— învățămînt și educație preșcolară gratuită;

— Elevii și studenții merituosi, indiferent de apartenența la un grup etnic și de venitul părinților, să beneficieze de burse de merit.

— Elevii și studenții proveniți din familii cu venituri mici să primească burse de întreținere.

— Scara de salarii pentru întregul personal didactic din țară să se mo-

(Continuare la pag. 4 IV-a)

IMPORTANT

În cadrul campaniei electorale D-I ION HIESCU — candidatul F.S.N. la funcția de președinte al României, se va întîlni sîmbătă, 28 aprilie, a.e.

• cu locuitorii municipiului Turda — orele 10.00

• cu locuitorii municipiului Cluj, pe platforma din fața Sălii sporturilor — orele 15.00

• cu universitarii clujeni — dascăli, cercetători, studenți — în sala mare a Casei Universitarilor — orele 17.30.

Frontul Salvării Naționale Cluj

VATRA ROMANEASCĂ

ROMANITATEA NORD-SOMEȘANĂ

Granița („limes“) imperiului roman, ridicată pe malul drept al cursului mijlociu al Someșului unit și al Someșului Mare, a putut crea aici structuri sociale durabile de latinitate.

Fortificațiile masive de la Moigrad, Tihău și Cășei, castrul de la Ilișua, ca și cele 34 de tunuri descoperite între Piscuul Ronei (la curbura de la Jibou a Someșului) și Virful Zgăului de la Zagra (în interiorul dealurilor Suplaiului), și cel puțin a încă 15 ipotetice; „castellum“-urile de la Perișor—Zagra, Ilișua-Vest, unele presupuse la Săsar, pe culmea Brezei, și în alte locuri, sugerează că la Nord și Nord-Vest exista o amenințare potențială, care trebuia luată în considerare mai ales la început. Limesul a fost o cheazăie a desfășurării normale a activității economice și sociale a Daciei Porolissiene iar castrule, și importante centre de producție și de iradiere a culturii și civilizației latine. Abia prin anul 110, când soldații din 27 unități auxiliare staționate în Dacia au fost demobilizați, se poate considera că s-a așezat pacea între cuceritori și dacii liberi din Carpații Nordici.

Impactul cu civilizația romană a provocat în sinul societății dacice din zonă o revoluție totală, cuprinzând domeniile: economic, social, juridic, religios, lingvistic, administrativ, militar, financiar, tehnic, nivel de trai etc. Romanizarea s-a petrecut rapid și total, dănuind doar

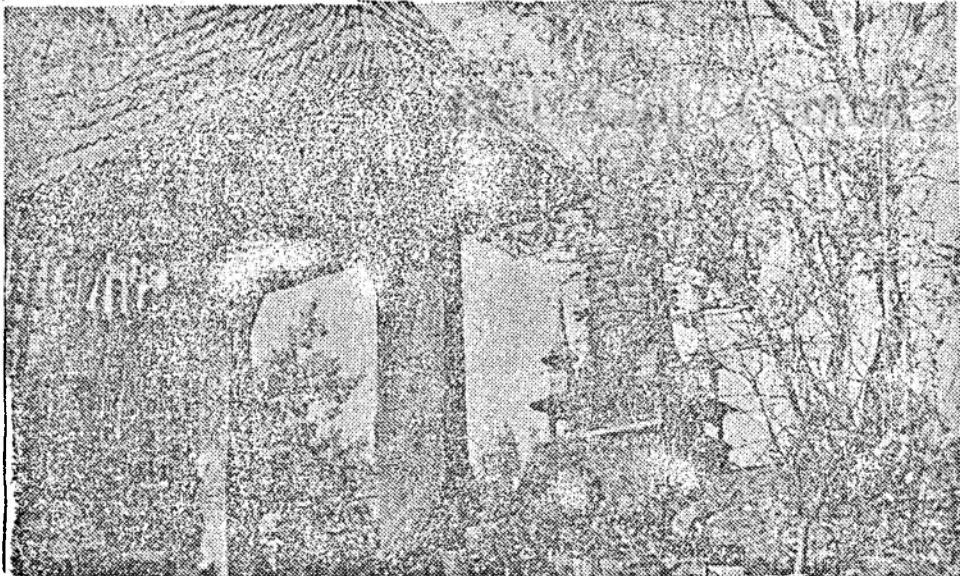
unele elemente de civilizație dacică asemilate.

Părăsirea limesului nordic și a provinciei porolissiene de către administrația romană nu s-a produs ca urmare a unei presiuni sau incursiuni barbare. Deplasările barbarilor au ținut Sudul Daciei. Astfel încât „romaniile populare“ — precursoare ale obștilor românești din bazinul mijlociu și superior al Someșului, au continuat să se dezvoltate și după retragerea administrației și oștirii imperiale.

Nucleul de romanitate de aici a atras, în momentele de restriște, fiind migratorii au înaintat dinspre Sudul regiunii, valuri de populație străromână din stînga Someșului, umplînd, cu timpul, văile poienile și depresiunile din Carpații Nordici, și locurile unde au făcut „codri“, „runcuri“ și „curături“ — toți termeni de origine latină.

Elementele paleocreștine de la Porolissum și restul Daciei romane, pusă recent în circuitul științific de N. Gudea și I. Ghiurco, sînt mărturie clare ale unei dezvoltări în sine a acelei societăți, netulburate în esențialitatea sa latină. Fortificații reamenajate, monede emise în imperiul roman, în secolele III, IV, V și VI, descoperite în zonă, ca și exploatarea miniere în sistem roman de la Baia Mare și din Maramureș, împing dovezile privind dănuirea vieții romane din regiunea Tibleș-Gutii pînă în pragul penetrării slavilor.

Valer HOSSU

Biserica de lemn din Nadăș, județul Cluj

Foto: Marius PORUMB

ALEXANDRU CIURA

Scritorul, publicistul și dascălul Alexandru Ciura a aparținut generației eroice a Unirii celei Mari, peste care istoria ultimei jumătăți de secol s-a năpustit atât de crotopitoare. Inecat în uitare ori marginalizat în penumbrela tradițiilor noastre politice și culturale, acestei generații, cu puține excepții, i s-a făcut o mare nedreptate, căreia trebuie degrabă să-i punem capăt.

Despre Alexandru Ciura s-a mai scris cîte ceva în ultimii ani, cu obligația, bine cunoscută, a unei severe cenzuri. Astăzi, ieșiți la lumina zilei, putem vorbi astfel: obria a avut-o în Munții Apuseni, la Abrud. Bunicul său era bine cunoscut prin părțile locului, ca preot unit cu larg interes pentru cultură și ca vechi prieten al lui Avram Iancu. Stăruia viu, în memoria familiei, ecoul faptelor de vitejie ale moșilor de la 1848. A răsunat, de aceea, prelung și în sufletul său, hotărîndu-i un stil afectiv de care nu s-a putut despărți: toată viața. Pentru studii, a coborît la Blaj, la liceul arhiepiscopesc de aici. Era în anii premergători și din timpul Mișcării Memorandumului. Doi ani, în febra evenimentelor, a studiat și la Sibiu, unde activitatea Astei era în plină afirmare. Ciura a fost nu numai un elev eminent, preocupat să-și asigure o instrucție temeinică, în special de factură clasică, ci și un martor receptiv al luptelor naționale din acea vreme. Imaginile lui Ioan Rațiu și Vasile Lucaciu i se vor întipări adînc, lăsîndu-se contaminat de programul de acțiune și fervoarea acestora.

La Budapesta, ca student, mai întîi la teologie, apoi la litere, a purtat cu sine toată viața încărcătura sufletescă de acasă. Instrăinați cum se aflau, studenții români își organizau și își apărau cu îndărătnicie oaza lor de românism. Cînd s-au hotărît să editeze revista „Luceafărul“, lui Alexandru Ciura i-au încredințat funcția de „director“ sau redactor șef, cum am spune astăzi. Fi da acest privilegiu autoritatea cîștigată ca publicist și autor de nuvele și schițe, publicate în „foițele“ ziarelor „Tribuna“ și „Dreptatea“, dar mai cu seamă în coloanele revistei „Familia“. Alături de poeziile lui Octavian Goga și povestirile lui Ion Agârbiceanu, „icoanele“ sale din viața sa de universitar au atras masiv publicul în jurul noii publicații, care se va impune, în scurtă vreme, ca una dintre cele mai bune din publicistica literară a timpului, ocupînd un loc bine definit în istoria noastră literară.

Din nou la Blaj, profesor, de această dată, la liceul arhiepiscopesc, și-a făcut, mai întîi, un prim bilanț al activității sale creatoare, tipînd trei volume, a scris apoi cîteva manuale, ca să revină în cele din urmă în publicistică, parcă mai cu ardoare. A fost perioada cea mai bogată din viața lui Alexandru Ciura. Numele

său figura la loc de frunte în viața culturală a Ardealului de dinainte de Unire. Revistele și ziarele își făceau onoare din a-i anunța colaborarea, punîndu-i la dispoziție spațiu pentru rubrici permanente. A legat strînse prietenii cu oameni de cultură și oameni politici ai timpului, purtînd o bogată corespondență. Cea cu I. L. Caragiale a rămas pînă astăzi foarte interesantă. Despre unii a scris mai tîrziu valoroase amintiri.

În anii primului război mondial, a îndurat vitregiile deportării și alte mari privațiuni. Dar toate au fost compensate la sfîrșit de satisfacția imensă de-a vedea împlinindu-se, sub ochii săi, visul de un mileniu al neamului — Unirea cea Mare. Fiind redactor al ziarului „Unirea“, singurul organ de presă românesc îngăduit de autorități în anii războiului, a inflăcărat paginile acestuia, în săptămînile premărgătoare Adunării de la 1 Decembrie, cu chemări și îndemnuri către întreg poporul român de a-și afirma, liber și cu îndrăzneală, voința. S-a aflat printre delegații care au hotărît Unirea, făcîndu-se, în același timp, cronicarul marelui eveniment.

După război, s-a stabilit la Cluj, ca director al Liceului „George Barițiu“ timp de șaptesprezece ani.

Nefiind un politician activ, ca să intre astfel în conștiința poporului, dar fiind unul dintre intelectualii vremii cu o activitate foarte bogată, Alexandru Ciura trebuie prețuit pentru meritele pe care le-a avut ca om de cultură, ca scriitor și publicist. N-a fost o personalitate impunătoare, un temperament artistic care să ealce prin timp cu siguranța marilor spirite. A fost însă un cărturar de înaltă probitate intelectuală și morală, cu o puternică vocație a dăruirii de sine. Fără vanități, lipsindu-i orgoliul posternității, și-a asumat misiunea slujirii idealurilor generației sale.

Observația care s-a făcut încă de critica vremii că scriitorul Alexandru Ciura a reținut aspectele exterioare ale vieții omului, nu ceea ce se frămîntă în adîncurile sale sufletești, a prins ușor, fiind acceptată, nediferențiat, pînă astăzi. E întru totul adevărat că scriitorul n-a fost înzestrat cu forța creației epice și de aceea nici nu trebuie pus alături de marii prozatori ardeleni. A avut, în schimb, în grad mai înalt decît aceștia, simțul limbii literare, capacitatea exprimării limpezii, curate, elevate, ceea ce i-a și atras, de altfel, prețuirea contemporanilor. Acest merit trebuie cu precădere subliniat. Numai cu o generație înainte, felul de-a vorbi al intelectualității ardeleni era puternic marcat de prețiozitățile latiniste. Generația „Luceafărului“ a preluat și a impus norme firești ale limbii literare și în Transilvania, așa cum au fost stabilite ele prin scrisul marilor cărturari români din secolul trecut. În această acțiune, ca unul dintre cei mai importanți publiciști ai timpului, Alexandru Ciura a avut un rol foarte important.

Iuliu PARVU

În urmă cu șapte decenii, la 26 aprilie 1920, istoria științei românești consemna un eveniment de mare însemnătate, marcat de promulgarea legii care consfințește înființarea în cadrul Universității din Cluj a Institutului de Speologie. Rod al inițiativei și al perseverenței eminentului savant și om de cultură care a fost Emil Racoviță, acest nou așezămînt pus în slujba cunoașterii a reprezentat pe plan mondial primul institut avînd un atare profil, iar pe plan național cel dintîi institut de cercetare științifică. Intemeierea lui s-a desăvîrșit în împrejurări care au însemnat o cotitură hotărîtoare pentru întreaga viață spirituală a Transilvaniei și pe care, acum, se cuvine să le rememorăm, cu neștirbitul folos pe care îl are întotdeauna readucerea în actualitate a unor timpuri trecute.

După ce prima mare confruntare mondială și-a stins îngrișătorul ei zăbucum, iar jertfa de sînge adusă de oștirea română a avut drept supremă compensație reintregirea trupului țării prea multă vreme ciuntit de hotare arbitrare, la Sibiu lua ființă „Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului și Ținuturilor românești din Ungaria“. Avîndu-l în frunte pe ilustrul lingvist Sextil Pușcariu, pe atunci profesor la Universitatea din Cernăuți, insolitul organism de conducere a avut printre multe altele în atenție și reorganizarea Universității Daciei Superioare din Cluj. În condiții normale lipsite de dificultăți majore, acțiunea a fost în mare măsură complicată prin apariția unei neașteptate conjuncturi. În primul raport pe care l-a redactat, în 1924, în calitate de director al Institutului de Speologie, Emil Racoviță a circumscris-o cu obșnuita-i precizie, iar reproducerea propriilor lui cuvinte are astăzi marele avantaj al autenticității:

„Nu insist — scria Racoviță — asupra evenimentelor care, în 1918, au eliberat Transilvania de sub milenara dominație străină. Îmi este de-a-juns să constat că în luna mai a acestui an, comitetul revoluționar transilvănean denumit „Consiliul Dirigent“ a luat în stăpîni-

re în chip „pașnic“ Universitatea din Cluj. Insist asupra cuvîntului „pașnic“ pentru că el reprezintă realitatea faptelor și mai ales starea de spirit a membrilor acestui Consiliu dirigent.

MOMENT ANIVERSAR ÎN SPEOLOGIA ROMÂNEASCĂ

Intr-adevăr, și spre cinstea sa, Consiliul propusese personalului universitar maghiar de a-și păstra funcții, prerogative și situații, cu condiția legitimă, logică și indispensabilă de a depune jurămint de credință noului regim.

Toți profesorii, și aproape întreg personalul științific inferior, refuzară acest jurămint și, în consecință, manifestară sus și tare refuzul lor de a continua să-i slujească pe posesorii legitimi ai Transilvaniei. Că din această constatare a faptelor care s-au petrecut în mai 1919 nu poate să decurgă nici blam și nici chiar reproș față de personalul didactic al vechii universități maghiare, aceasta se înțelege de la sine, dar că aceste evenimente au putut să servească drept pretext pentru calomnie la adresa guvernului revoluționar, aceasta este realmente revoltător; în fapt, există puține exemple de atare generozitate față de niște duri asupritori ca cea arătată cu această ocazie de oamenii de acțiune transilvăneni care își asumaseră, în acea vreme, greaua și periculoasa sarcină de a-și reorganiza țara eliberată.

Nevoit să găsească rezolvare acestei dificile situații, Consiliul Dirigent a făcut apel la dascăli de la universitățile din București și Iași și — cum disponibili-

țile acestora n-au putut acoperi nevoile — chiar și la personalități române care activau în străinătate. Printre acestea din urmă s-a numărat și Emil Racoviță, de douăzeci de ani subdirector al reputatei stațiuni franceze de cercetări oceanologice „Arago“ de la Banyuls-sur-Mer.

Începută cu o scrisoare pe care Sextil Pușcariu o trimitea la 27 iunie 1919, corespondența purtată în acest scop între autoritățile românești și Emil Racoviță s-a încheiat în toamna aceluiași an cu un acord avantajos pentru ambele părți: crearea la Universitatea din Cluj a unei catedre în care Emil Racoviță să nu aibă îndatoriri strict profesionale, ci de îndrumare a cercetării științifice. A urmat o decizie luată în acest sens de Consiliul Dirigent la 17 decembrie 1919, un contract semnat la 18 decembrie între Emil Racoviță și dr. Valeriu Braniște, șeful resortului de culte și instrucțiune publică, o aprobare ministerială a celor două acte semnate de dr. Alexandru Vaida-Voievod, un decret emis de regele Ferdinand la 2 februarie 1920 cu ocazia inaugurării universității și, în fine, legea specială adoptată de Senat la 26 februarie cu 178 de voturi pentru și 5 contra și promulgată apoi la 26 aprilie. Iată care a fost baza juridică, unică în felul ei, a fondării Institutului de Speologie din Cluj.

Justificarea majoră a înființării lui a constituit-o cerința — explicitată de Sextil Pușcariu — de a crea la Cluj „un focar de știință și de cultură națională“, iar scopul său fundamental — definit de Emil Racoviță — l-a reprezentat „reconstituirea istoriei naturale a domeniului subteran“.

Șapte decenii de consistentă filantropie a unui așezămînt clujean de cercetare speologică ne îndreptătesc să afirmăm astăzi că această justificare a fost pe deplin confirmată și că acest scop a fost în bună măsură împlinit.

Dr. Gheorghe RACOVIȚA

VATRA ROMANEASCĂ

Istorie și actualitate:

UNIVERSITATEA DIN CLUJ (I)

Istoria nu ne învață ce și cum să facem într-un anumit context al momentului. Dar experiențele umane pe care le-a înregistrat istoria pot fi elemente folositoare în analiza prezentului și conceperea scenariilor pentru viitor. Nu pledăm în favoarea tendințelor instrumentalizării istoriei de către factorul politic, ci, dimpotrivă, susținem că istoria trebuie să se adreseze în primul rând rațiunii cetățeanului pentru ca aceasta să poată contribui la stăpânirea pasiunilor.

În acest scop și pentru a pune în fața întâmplărilor de azi experiențe trecute, cel puțin pentru a nu se repeta ceea ce a fost dramatic și chiar tragic, ne propunem prezentarea unor documente și surse istorice care relatează evenimente și fenomene din deceniul al cincilea (sec. XX). Această tematică pentru mai multe motive, dintre care enunțăm: 1) azi ne confruntăm cu greutatea unei noi renașteri, cum se credea și în al doilea segment al deceniului amintit; 2) mai mult, situația în care ne-am aflat în deceniile din urmă se originează, în cea mai mare parte, în acea perioadă; 3) sîntem convingși că există tendințe de-a face izvor de inspirație din evenimentele și comportamentul din acei ani. Iar aici, în Transilvania, toate aceste senzații sînt foarte perceptibile.

Vom lua, de data aceasta, cazul Universității din Cluj, deoarece subiectul acestei instituții este extrem de comentat azi. Nu vom apela la istoria Universității clujene deoarece ea este bine cunoscută și însăși urbea respiră prin porii ei (am în vedere conceptul clasic și modern de universitate). Trebuie amintit numai faptul că în toamna anului 1940 ea a trăit, la fel cu toți românii, o dramă profundă pe care a reușit s-o ridice la gradul de puternică cetate a rezistenței naționale, în anii 1940—1944. Încă din primele luni ale refugierii ei la Sibiu și Timișoara a putut să se reorganizeze și să producă știință și spiritualitate de înaltă valoare. Din nefericire, nu i s-au creat condiții de activitate imediat după eliberarea Clujului și a României (oct. 1944). Multe elemente au concurat la rămânerea Universității timp de încă un an universitar departe de sediul ei firesc. Dintre acestea prezentăm numai o parte, așa cum le-a înfățișat prof. Al. Borza, la sfîrșitul anului 1944. Despre autorul documentului amintit (din Arhiva Universității clujene) s-ar putea spune multe lucruri. Acum vom arăta doar că a fost printre fondatorii Universității românești la Cluj (1919), devenind și unul dintre savanții botaniști de mare strălucire ai Almei Mater Napocensis. A fost conducătorul unei școli științifice de mare audiență și prestigiu în țară și străinătate. El a iubit Universitatea, Ardealul, România și a găsit limbajul de-a le prezenta corect și inteligibil opiniei publice de pe mai multe continente.

Vasile PUȘCĂȘ

MEMORIUL Rectorului Universității din Cluj, profesorul Al. Borza, în problema revenirii Universității din refugiul de la Sibiu (toamna anului 1944)

— fragment —

UNIVERSITATEA DIN CLUJ RECTORATUL

PROBLEMA UNIVERSITĂȚII DIN CLUJ

Deodată cu revenirea Ardealului de Nord, — prin imensa jertfă de sînge a armatelor române și sovietice înfrățite — la trupul României, se pune problema grabnicei organizări a administrației românești în acest străvechi pămînt românesc. Se impune și grabnica revenire la Cluj a Universității „Regele Ferdinand I, numită la fondarea ei „Universitatea Daciei Superioare“, pribeagă la Sibiu și la Timișoara, în urma criminalului dictat de la Viena, care a fost anulat prin convenția de armistițiu încheiată între Națiunile Aliate și România, la 2 Septembrie 1944.

Pentru toți românii și străinii, cunoscători ai realităților din Transilvania, problema reinstaurării acestei Universități la vatra sa din Cluj, este o chestiune simplă și clară: ea se va muta la Cluj, așa cum se găsește în refugiu, făcînd adaptările mici organizatorice și edilitare necesitate de schimbările introduse de maghiari în cei patru ani de uzurpare.

Din nenorocire sînt însă mulți necunoscători ai trecutului istoric și cultural al Transilvaniei și necunoscători ai realităților etnice și politice din Ardeal, pe care li impresionează și derutează voci necompetente sau prezen-

țarea falsă ori de rea credință a problemei universitare din Transilvania.

Pentru aceea, țin să fixez punctul meu de vedere, care este și al covârșitoarei majorități academice și a populației Transilvaniei:

A CUI ESTE UNIVERSITATEA DIN CLUJ ȘI CINE HOTĂRĂȘTE ASUPRA CARACTERULUI EI?

Răspunsul nu poate fi îndoielnic. Universitatea este a Statului de care aparține Clujul. Ea nu este a municipiului Cluj, nici a județului cu același nume, cu atît mai puțin instituția unei părți din populația Clujului, fie ea română, maghiară ori evreiască, nici a muncitorilor ori a intelectualilor ori a plugarilor din Cluj. Inițierea, organizarea, înzestrarea, susținerea ori suprimarea acestei Universități este de cădere exclusivă a Statului, așa cum a procedat înainte de 1919 statul maghiar, cum a procedat după Unire statul român, cum a lucrat în epoca 1940—1944 iarăși guvernul maghiar și cum trebuie să procedăm și noi acum, după fericita eliberare a Transilvaniei de Nord. Prin urmare, orice „hotărîri“ luate de oricine la Sibiu, București sau Cluj, fie de orice neam sau de orice credință politică, nu pot determina măsurile pe care le ia conducerea Statului. Politica Statului român în această privință este cunoscută: Universitatea din Cluj servește interesele culturale ale țării întregi, cu considerare specială la nevoile Ardealului.

(...)

LIMBA DE PREDARE A UNIVERSITĂȚII DIN CLUJ, CARACTERUL EI NAȚIONAL

Universitatea și academiile înființate de principii ardeleni în secolul al XVII-lea și XVIII-lea, aveau ca limbă de predare limba oficială a statului, adică limba latină. Pentru aceea nu se puneau nici o problemă națională. Puținii români, fii de nobili sau de jobagi, care izbuteau să fie admiși la aceste școli superioare, ca și profesorii de origine română ai acestor școli, utilizau limba internațională latină. Sașii tot asemenea, ca și maghiarii.

Instăpînîndu-se însă, după anul 1800, curenții șovin maghiar și la aceste școli, accentuîndu-se tot mai mult voința minorității privilegiate maghiare de a deznationaliza pe românii prin școli, s-a născut la toate neamurile din Ardeal dorința de a se cultiva în limba lor proprie. Adunarea națională ținută la Blaj, la 3/15 mai 1848, cerea o Universitate românească. Însă guvernul absolutist austriac de la 1849—1867 a înființat la Sibiu o Academie de drept germană și a impus la Academia din Cluj aceeași limbă, care era limba statului și în același timp o limbă cultă europeană, de mare circulație internațională. Maghiarii au înființat la Cluj, în 1872, — deși erau o minoritate în Transilvania — o Universitate maghiară, cu misiune mai mult politică șovină decît culturală.

Abia la 1919 s-a întemeiat Universitatea, care în spiritul democratic al timpului, a adoptat ca limbă de predare limba vorbită de marea majoritate a populației din provincie: limba română.

De fapt, din locuitorii Ardealului și Banatului erau cca.: Români = 3.200.000; Maghiari = 1.350.000; Germani = 550.000; Evrei = 100.000. Cei mai mulți locuitori vorbeau românește, fiind aceasta limba de comunicare între neamurile Ardealului, devenind în mod firesc limbă de stat. Aceasta nu excludea însă întrebuintarea celorlalte limbi, în mod auxiliar, mai ales la început, cînd nu toți studenții cunoșteau bine limba română. La cursuri și lucrări practice și mai ales la examene, autorul acestui memoriu utiliza limba maghiară și germană, cînd nevoia de înțelegere mai bună din partea candidaților străini cerea aceasta.

Că limba română a fost cel mai fericit mijloc, instrument al învățămîntului superior din Ardeal ne-o dovedește faptul că pe lîngă cca. 2.900 studenți români aveam circa 600 maghiari, în medie (au luat diplome la Universitatea noastră: 6.836 români, 1.491 maghiari, 606 germani, 1.159 evrei etc.). Niciînd nu s-a putut plînge nimeni că din cauza eventualei necunoașteri perfecte a limbii ar fi avut cineva vreun neajuns la examene. Nici nu a fost deznationalizat nimeni prin acest învățămînt, ci dimpotrivă, s-a asigurat minorităților posibilitatea de a se plasa în serviciile de stat în largul României, ceea ce au și făcut foarte mulți licențiați și doctori maghiari, sași, evrei, sîrbi etc. Ca o mîndrie putem încă aminti că limba română, de o circulație mai mare în Balcani, a atras în permanență 10—30 studenți bulgari, turci și sîrbi la Cluj.

PERISABILITATEA PERSONALITĂȚII

Deși puține la număr, lunile scurse de la victoria Revoluției din Decembrie au contribuit la limpezirea treptată a imaginii unora dintre eroii ridicați de valurile erupției populare...

Într-un asemenea context, a devenit tot mai clară adevărata imagine a pastorului reformat dr. Tökes Lászlo, proaspăt promovat episcop de Oradea. Numele domniei sale, care s-a identificat cu Revoluția noastră, fiind unul dintre simbolurile acesteia, a devenit cu timpul exponentul interesului doar al unora dintre cetățenii țării — respectiv al celor de naționalitate maghiară.

Acest fapt a fost ilustrat, pe de o parte, de declarația domniei sale la T.V.R.L. din 30 martie, declarație meritorie prin îndemnul la înțelegere și dragoste frățească între românii și ungurii din România, dar unilaterală și partizană în ceea ce privește explicația pe care ne-o oferă cu privire la cauzele ce au dus la dramaticele evenimente din Tg. Mureș, iar de altă parte, de afirmațiile făcute în convorbirile sale cu o serie de personalități politice occidentale: șefi de state, de guverne, parlamentari, înalți funcționari etc.

Astfel, dacă ne referim la opinia domniei sale cu privire la evenimentele din Tg. Mureș, evenimente ce constituie expresia degradării relațiilor normale, firești, existente între românii și minoritatea maghiară, putem afirma că dl. Tökes Lászlo, cu bună știință, a încercat escamotarea adevărului, recurgînd la sloganul arhicunoscut potrivit căruia sursa tuturor rezelor cu care se confruntă societatea noastră azi rezidă în unelirile cu scop destabilizator ale fostelor figuri aparținînd defunctului regim ceaușist.

Dl. Tökes Lászlo, președinte de onoare al U.D.M.R., ignorează cu seninătate factorii care, pe un fond mereu frămîntat, au contribuit la deteriorarea relațiilor dintre românii și unguri și au condus, în cele din urmă, la confruntările violente de la Tg. Mureș și din zonele limitrofe. Dintre factorii respectivi menționăm: propaganda dusă, nu de ieri sau de azi, cu un accentuat caracter antiromănesc și iredentist profesat de unele cercuri naționalist-șovine din Ungaria, asociate cu cele ale emigrației maghiare din S.U.A.; invazia materialelor propagandistice din Ungaria, inclusiv a manualelor școlare de istorie și geografie, a „Istoriei Transilvaniei“ editată la Budapesta, care conțin puncte de vedere maghiare tendențioase privind trecutul Ardealului, legănul etnogenezei românești: declarațiile unor demnitari ai statului maghiar, cu conținut naționalist-șovin, și mai ales activitatea instigatoare a valului de turiști unguri care în preajma zilei de 15 martie a atins cote maxime privind atît numărul, cît și gradul incitării împotriva românilor, mergîndu-se pînă la arborarea, în unele localități, a însemnelor statului maghiar.

Toate acestea, care au lezat puternic demnitatea națională a românilor, la care se adaugă și altele, au determinat atingerea masei critice în relațiile româno-maghiare din zilele imediat următoare datei de 15 martie, cînd tensiunile și neînțelegerile acumulate au generat evenimentele atît de dureroase înscrise în conștiința noastră a tuturor.

De ce a ocolit domnul Tökes Lászlo aceste cauze și cu ce scop? Răspunsul este simplu: pentru a nu plasa în fața opiniei publice interne și internaționale în lumină nefavorabilă minoritatea maghiară și pentru a asigura în mod indirect blamarea românilor, dintre care unii s-au lăsat antrenati de provocările șovinite maghiare și au răpus la violență prin violență.

Și conținutul declarațiilor domniei sale, cu ocazia convorbirilor purtate cu lideri politici occidentali, îl prezintă pe dl. Tökes Lászlo mai mult ca exponent al minorității maghiare și mai puțin ca cetățean român. Cum s-ar explica altfel insistența pe lîngă președintele S.U.A. de a condiționa acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate României în funcție și de modul în care sînt soluționate de către statul român revendicările minorității maghiare? Sau intervenția sa pe lîngă șeful guvernului canadian de a ridica problema aceleiași minorități la reușirea la nivel înalt a țărilor industrializate în vederea organizării unei conferințe internaționale consacrate acestei probleme? Ori încercarea sa de a schimba opinia guvernului nord-american față de evenimentele de la Tg. Mureș și de a convinge că „victima a fost maghiară, iar agresorul — mulțimea adunată de organizația „Vatra Românească“?

Sînt aceste poziții expresii ale grijii domniei sale ca cetățean român pentru depășirea dificultăților actuale ale țării, sau mai degrabă a preocupării sale pentru a se folosi de ele în vederea instituirii principiului conform căruia minoritatea națională pe care-o reprezintă să se bucure de drepturi în plus față de români?

Lăsăm pe cititor să tragă concluziile privind răspunsul la aceste întrebări. Din partea noastră, dl. episcop Tökes Lászlo poate călători unde vrea, să discute cu cine și ce vrea, dar cu obiectivitate și respect pentru adevăr și calitatea sa de cetățean român. Dacă această din urmă calitate îl deranjează poate renunța la ea, punîndu-și de acord cetățenia cu sentimentul național.

O știre de ultimă oră ne-a risipit teama că această contradicție ar putea conduce la pierderea personalității sale: vestea că și-a depus sau urmează a-și depune candidatura la președinția României. Acela care consideră că limba română este un mijloc de oprire a maghiarilor, relevă încă odată marile sale „disponibilități politice“ pe care, recunoaștem, autocritic, nu le-am apreciat la justa lor valoare.

PARTIDUL REPUBLICAN

(Urmare din pag. 1)

difice profund, in functie directa de rolul de mare raspundere al educatorului, la toate nivelele.

Incurajăm - alit învățămîntul de stat cît și cel privat, precum și predarea facultativă a religiei și a istoriei religiilor in școli.

Biserica să fie autonomă față de stat, să contribuie activ la asigurarea climatului de liniște, de spiritualitate, necesar unei dezvoltări moderne, democratice.

4. PROBLEMA NAȚIONALĂ

Partidul Republican susține, prin toate mijloacele, o politică străină de orice idee de șovinism sau vrăjbă între grupuri etnice coexistente sau între oameni. Credincios „Declarației universale a drepturilor omului”, „documentelor conferințelor Helsinki”, Partidul Republican promovează o politică de respectare integrală a tuturor principiilor universal acceptate pentru garantarea libertății și inviolabilității persoanei umane.

5. POLITICA EXTERNĂ

Obiectiv major pentru Partidul Republican este și integrarea corectă, sinceră, deschisă și activă a României în efortul euro-

pean și mondial pentru respectarea drepturilor la liberă și egală cooperare între națiuni, a dreptului fiecărui popor de a fi liber de orice dictatură și dictat și de a beneficia în mod nelimitat de toate cuceririle geniului uman, pentru dreptul sacru la pace stabilă, fără a neglija dreptul țării la securitatea națională.

Promovăm o politică de colaborare și cooperare corectă cu O.N.U., cu organismele sale specializate.

România considerăm, că trebuie să aibă relații cu toate statele, că anumite acorduri internaționale trebuie reconsiderate în funcție de aspirațiile și necesitățile naționale.

Respectul reciproc, egalitatea și dialogul deschis sînt căile obligatorii de urmat și în relațiile cu vecinii.

La alegeri ne prezentăm pe liste comune cu Partidul de Uniune Națională a Românilor din Transilvania în cadrul Alianței pentru Unitatea Românilor (A.U.R.).

Așteptînd un gest de amabilitate din partea Primăriei, vă vom comunica ulterior sediul.

Partidul Republican,
Secțiunea Cluj
ing. Viorel GALIȘ

INCHIRIERI

• Asociație, închirierm spațiu, minim 45 mp, pe durata 6 luni - un an. Telefon 6-76-02. (9543)

• Tineri căsătoriti, căutăm garsonieră, apartament 2 camere, nemobilat. Zilnic între orele 15-19, la telefon 8-94-23. (9547)

• Medic stagiar, caut garsonieră sau apartament central. Telefon 1-28-31, între orele 17-19. (9280)

• Dou studenți greci, căutam de inchiriat casa particulară sau apartament cu 3-4 camere în zona centrală sau Pata. Informații: cămin 14 (1-85-54), camera 277. (9285)

• Inchiriez apartament 2 camere la studenți străini, pe valută. Vînd „Ford-Granada” diesel pe valută. Telefon 2-31-29. (9546)

DIVERSE

• Deschid grădiniță de limba engleză, în cartierul Gheorgheni. Telefon 4-12-90. (9265)

• Caut grădiniță germană sau persoană serioasă care știe germană, pentru îngrijire copil de cinci ani. Prefer cartierul Mănăștur sau zona centrală. Telefon 6-55-13, între orele 14-21. (9241)

• Primăria comunei Așchileu anunță redeschiderea trgului de vite în satul Așchileu Mare, începînd cu data de 3 mai 1990, în prima zi de joi a fiecărui luni. (9286)

• În Gheorgheni, micro III, caut îngrijitoare la bloc. Telefon 4-63-17, după ora 17. (9281)

• Școala ajutoare Răscrued angajează, prin concurs, un mecanic de întreținere. Concursul va avea loc în 5 mai 1990, ora 9, la sediul școlii. (9490)

• Autorizat, execut lucrări zidărie, tencuiri, garduri, garaie, hidroizolații cu sau fără materialul cimentului. Telefon 5-53-67. (9248)

PIERDERI

• Declar parafă de mediu nulă pe numele dr. Faur Anabela. Medic dr. Nina Cosma. (9448)

• Laza Elisabeta; pierdut chitanță vamală nr. 438/M din 30 martie 1990. O declar nulă. (9561)

• Laza Gașpar, pierdut chitanță vamală nr. 437/M din 30 martie 1990. O declar nulă. (9562)

• În 22 aprilie 1990, uitat una servietă, avînd în ea o gheată „Addas” și alte obiecte. Găsitoulul recompensă. Telefon 8-37-87. (9534)

• În seara zilei de 24 aprilie 1990 am uitat într-un taxi-Parti o geantă neagră cu echipament sport. Rog găsitorul să sune la telefon 4-98-87. (9578)

Decese comemorative

• Cu alese sentimente de dragoste și recunoștință ne exprimăm profundul regret pentru pierderea stimatului nostru profesor, inginerul ȘTEFAN GEORGESCU. Elevii și comitetul de părinți de la Liceul „George Barițiu”. (9502)

• S-au scurs săptămîni triste de cînd lubitul nostru soț și tată ALEXANDRU ȘTUPARU a plecat pentru totdeauna dintre noi, lăsîndu-ne în suflute o nesfîrșită tristețe. Comemorarea va avea loc sîmbătă, 28 aprilie, la biserica din Mănăștur, în vechi nemîngîiași: soția Felicia și copiii Vlăduț și Bogdănel. (9563)

• Anunțăm încetarea fulgerătoare din viață a scumpel noastre fiice MONICA COPACIU, în vîrstă de 21 ani. Chipul tău cel drag nu-l vom uita niciodată. Înmemorîntarea va avea loc în cîmîtirul Mănăștur, sîmbătă, 28 aprilie, din capela nouă, ora 13. (9534)

• Cu durere în suflute anunțăm încetarea din viață a scumpel noastre mame și bunice IRINA PÎNTEA, în vîrstă de 70 ani. Înmemorîntarea va avea loc în 28 aprilie 1990, în Coruș, ora 13. Familia îndoliată. (9627)

• Sîntem alături de colegul nostru Petru Jiga la pierderea tatălui drag. Sîncere condoleanțe. Colegii de serviciu. (9641)

• Cu adîncă durere anunțăm moartea fulgerătoare a lubitului nostru tată și socru MIHAI ZOLOG, fost angajat al Inr. „Carbochim”, serviciul Energetic. Înmemorîntarea va avea loc sîmbătă, 28 aprilie 1990, ora 14, din capela mare a cîmîtirului Central. Familia îndoliată. (9620)

• Cu inimile zdrobite de durere anunțăm încetarea fulgerătoare din viață a lubitului soț, tată, bunice, cumnat, coleg și prieten adevărat MENVIHART IOAN (GYIKU), fost lucrător comercial, fotbalist, în vîrstă de 64 ani. Înhumarea va avea loc în data de 24 aprilie a.c., ora 11, din capela I a cîmîtirului Central. Familia îndoliată. (9619)

• Cu adîncă durere în suflute anunțăm încetarea din viață a scumpului nostru tată, bunice, străbunice și socru TEODOR VLAICU, în vîrstă de 87 ani. Înmemorîntarea va avea loc în cîmîtirul Mănăștur, din capela veche. Nu va pieri din inimă și sufletul nostru. Familia. (9701)

• Cu nemîngîiași durere în suflute ne despărțim de scumpul nostru ginere, cumnat și unchi LIVIU VARGA. Nu te vom uita niciodată. Soacra și cumnații Iustina, Ionaș, Cheții, Pantilică, Anișca și Maria. (9270)

• Ne despărțim cu adîncă durere în suflute de lubitul nostru frate, cumnat și unchi IULIAN BODEA. Familia Bodea Ioan. (9263)

• Cu durere în suflute ne despărțim de scumpul nostru frate LIVIU VARGA. În vechi nemîngîiași: Gelu, Anușa, Gelucu și Jana. Nu te vom uita niciodată. (9263/A)

• Dragă Mia, sîntem alături de tine în aceste triste clipe. Familia Galea și Gînscă. (9603)

• Exprimăm întreaga noastră compasiune și sîncere condoleanțe familiei Bodea în marea durere suferită prin pierderea lubitului soț, tată, socru și bunice IULIAN BODEA, a cărui inimă duloasă a încetat să bată în zorii zilei de 24 aprilie. Vecinii, familia Gheorghie Gherman, fam. Adrian Tonca și familia Gavril Morar. (9534)

• Anunțăm decesul lui NAGY VASILE, pensionar I.A.P., de 73 ani. Înhumarea la 28 aprilie în cîmîtirul Central, capela mare, la ora 12. Familia îndoliată. (9488)

• Valentin nu mai este. Ne-a lăsat suflutele pline de durere și disperare, iar și tristețea nesfîrșită că a fost prea bun, prea cinstit, pentru vremenirele acestea. Olga și Valentină. Rămîne cel mai minunat tătuc din lume. Valentină. (9568)

• Cu adîncă durere anunțăm încetarea din viață, în urma unui tragic accident, la Tg. Mureș, în data de 24 aprilie 1990, a scumpului nostru soț, fiu și frate, în etate de 25 de ani, KOVACS ALEXANDRU, fost instalator la atelierele „16 Februarie”, secția a 6-a. Înmemorîntarea va avea loc în data de 28 aprilie 1990, ora 15, în cîmîtirul Mănășturul nou. Dormi în pace suflet bun. Familia îndurerată. (9563)

• Cu durere în suflute anunțăm încetarea din viață, după o scurtă dar grea suferință a bunului meu soț AUREL TÎMBREA, în vîrstă de 82 ani. Înmemorîntarea va avea loc sîmbătă, 28 aprilie 1990, ora 13, în satul Ugruțiu. Soția Susana. (9550/A)

• Cu tristețe și durere ne reamintim ziua de 28 aprilie cînd s-a stîns din viață bunul nostru soț, tată, bunice și străbunice PETRU CAZAN. Amintirea lui va dăinui veșnic în inimile noastre. Familia. (9645)

• Sîntem alături de colega noastră Gall Eleonora în marea durere pricinuită de moartea mamei dragi. Colegii de muncă din cadrul biroului finanțar-contabilitate din U.M. 01369 Cluj. (9648)

• Cu durere în suflute anunțăm încetarea din viață a dragii noastre surori ANA FABIAN, în vîrstă de 51 ani. O lacrimă și un ghînd plos în memoria ei. Surorile Maria, Valeria, Lenuța și Dorina cu familiile. (9648)

• Cu adîncă durere anunțăm decesul scumpului meu fiu VALENTIN MIHALTE (PUIU). Dumnezeu să-l dea odihnă veșnică. Mămica. (9650)

• Cu inimile zdrobite de durere, după o lungă și grea suferință, în ziua de 25 aprilie 1990, cînd natura a înflorit, s-a stîns din viață scumpa noastră mamă, soacră, bunice și străbunice CORNELIA BERINDEAN. Înmemorîntarea va avea loc în ziua de sîmbătă, 28 aprilie 1990, ora 12, în comuna Iclod. Chipul ei blind va rămîne veșnic în suflutele noastre. Familia îndoliată. (9613)

• Cu adîncă durere anunțăm încetarea din viață a lubitului nostru tată, socru, bunice și străbunice AUREL TÎMBREA din Ugruțiu. Fiica Anuța cu soțul Ionaș, nepoții Anuța, Nelutu cu familiile și Maria. (9580)

• Ultim omagiu unchiului nostru minunat dr. VALENTIN MIHALTE, la această dureroasă despărțire. Mihaela, Wail și Shadi. (9579/A)

• Cu durere în suflute mă despărț de sotia mea ILEANA MORARIU, care a trecut fulgerător în neființă. Odihnește-te-n pace. Soțul Teodor. (9575/A)

• Ne despărțim cu durere în suflute de lubitul nostru VALENTIN MIHALTE, medic veterinar, cel care pentru noi a fost și va rămîne minunatul Hombre. Înmemorîntarea va avea loc sîmbătă, 28 aprilie, ora 12, în cîmîtirul Mănăștur, de la capela nouă. Mama, fratele și surorile cu familiile. (9579)

• Cu adîncă durere în suflute anunțăm stingerea din viață a scumpel noastre mame, soacre și bunice ILEANA MORARIU, din Gherla. Bunătatea ei va rămîne veșnic în suflutele noastre. Fiul Mircea, nora Rodica și nepoata Anuța. (9575)

• Au trecut 20 de ani de cînd scumpa noastră nepoată și verișoară CORINA DEREVICI (BABI) a trecut în eternitate la numai 18 ani. Familia. (9525)

• S-a stîns din viață, după o dureroasă și ne-dreaptă suferință, scumpa noastră soră și mătușă LENA CRĂCIUNAS. O vom păstra veșnic în inimile noastre. Familiile Ion Anuș, Mihai Leahu Aluș, George Pic Aluș. (9467)

• Cu profundă durere anunțăm încetarea fulgerătoare din viață a scumpel noastre surori VICTORIA CIMPEAN. N-o vom uita toată viața. Surorile Maria, Rozalia, Susana, Nastasia și cumnata Susana. Fie-ți țarina neșară. (9258)

• Sîntem alături de colegii noștri Mariana și Ioan Fărcane în marea lor durere. Colegele de birou „Saxner”. (9259)

• Se împlinesc 3 săptămîni de cînd dragul nostru fiu și nepot REMIUS SEBASTIAN ȘERDEAN a plecat dintre noi lăsîndu-ne în inimile noastre o mare și cumplită durere. Comemorarea duminică, 23 aprilie, la biserică din sat Nădășel Mama Gabriela, tată Eugen, bunica Valeria. (9472)

• Pios omagiu celui care a fost inginer ȘTEFAN GEORGESCU, încetat din viață după o grea suferință. Locatarii Asociației Borsec I. (9466/A)

• Tristă și nemîngîiași durere la 11 ani de la decesul soțului meu drag TRAIAN CHIOREAN. Valerica. (8874)

• Nici lacrimile, nici timpul și nimic din frumusețea lumii nu vor putea șterge amintirea tristel primăveri la împlinirea unui an, la 30 aprilie, de la despărțirea de draga noastră soție, mamă, soacră și bunice AGHITA MARIA GACIU. Soțul Gheorghe, fiul Alexandru, nora Rodica și nepoțelul Vlăduț. (8677)

• 26 februarie 1990, odată cu ultimele răbufniri ale iernii, inimioara ta, la numărul 13 an, s-a oprit. La 27 aprilie, dragul nostru BOGDAN FEȘNIC, nu-l vom mai putea ura „La mulți ani”. Este nedrept și de neînțeles, dar de 9 săptămîni acest copil minunat, vesel și optimist este învăluit în liniștea eternă. Poate cruda realitate că el nu mai este, deznădejdea la gîndul că nu se va mai întoarce, ne face să simțim astăzi, de ziua lui, cu mai multă putere, dragostea ce l-am purtat, să-l auzim cu un ecou cuvintele ce l-au înghețat pe bîze. Dragostea și dorul nesfîrșit al părinților tăi și al surioarei tale Andrada îți vor veghea somnul veșnic. Cît vom trăi vei fi alături de noi, inger drag! Comemorarea va avea loc în 29 aprilie, la biserică Calvaria. (8973)

• Tristă și dureroasă comemorarea la 20 ani, de cînd ne-au părăsit CORINA BABI DEREVICI și LUDMILA GHINGULEAC și 6 ani de cînd a plecat dintre noi NICHITA GHINGULEAC. Cel care l-aș cunoscut înclinați un ghînd amintirilor. Familia. (9144)

• Dulos și pios omagiu la 9 ani de la moartea dragel mele mame ANICA SAPLĂCAN. Dr. Maria Coracu. (9087)

• Au trecut șase luni de cînd scumpa noastră mamă și soție VIORICA LĂPUȘAN, din Gilău, ne-a părăsit pentru totdeauna. Veșnică pomeantre. Soțul și copiii. (9343)

• A trecut un trist an de la dispariția tatălui și bunicii noastre VASILE BĂRAIAN. Nu-l vom uita niciodată. Copiți cu familiile. (9368)

• Azi, 27 aprilie, se împlinesc un an de cînd scumpa noastră mamă, soacră și bunice LEONINA TEGHINI, din Dirja, a trecut în eternitate. Pios omagiu, flori și lacrimi pe mormîntul ei. Iuța și Dorel cu familiile. (9375)

• Pios omagiu pentru cel care a fost inginer ȘTEFAN GEORGESCU. Dumnezeu să-l odihnească. Vecinii din scara IV, Borsec nr. I. (9466)

• Cu nemîngîiași durere anunțăm scurgerea a 6 săptămîni de la despărțirea fulgerătoare de scumpul nostru frate și unchi avocat ALEXANDRU COCIȘ, cărui îl aducem un pios omagiu însoțit de lacrimi și flori. Sora Maria, nepoții Rozica, Nicu și Vasile. (9402)

• La 30 aprilie 1990 se împlinesc 5 ani de la moartea celui care a fost tată, fiu, frate, cumnat, unchi ANTON MARIAN (TONY). Parastasul va avea loc în 29 aprilie, ora 13, la mormînt. Amintirea lui va rămîne veșnic în inimile noastre. Dumnezeu să-l ierte. Familia. (9420)

• Cu aceeași nemîngîiași durere amintim că la 28 aprilie se împlinesc șase ani de la trecerea în lumea umbrelor a neuitatului nostru soț și părinte, doctorul IONEL CRĂINIC, a cărui viață a fost o golgotă a suferinței. Dormi în pace, dragul nostru. Eroii din decembrie te-au răzburat. Soția, fiica și nepoții. (9451)

• S-au scurs 2 ani de la trecerea în neființă a celui care a fost IOAN JIDOL, a cărui despărțire a lăsat un gol imens în inimile noastre. Soția Livia Jidol, fiica Monica, nepoata Cristina și ginerele Robert de la marea depărtare. (9310)

• Tristă și dureroasă amintire la împlinirea a 6 ani de cînd lubitul nostru fiu și frate VIRGIL IULIAN PETRIȘOR ne-a părăsit pentru totdeauna. Comemorarea va avea loc în data de 28 aprilie, ora 18, în strada Bisericii Ortodoxe nr. 10. (9305)

• Nici lacrimile, nici timpul și nimic din frumusețea lumii nu vor putea șterge din sufletul nostru dureroasa zi de 24 aprilie 1989 cînd a încetat să bată inima celui care a fost lubitul nostru fiu, tată, frate, cumnat și unchi PETRU CADĂLEAN, din Ferdenți. Dumnezeu să-l odihnească în pace. Tata, copiii, frații și surorile cu familiile. (9335)

• Sîntem alături de familia Fantea în marea durere pricinuită de decesul celui care a fost ANANIE FANTEA. I.V.P.S. Cluj - secția colectare - Cluj. (9552)

• Sîntem alături de colegul nostru Ștefan Fantea în marea durere pricinuită de moartea tatălui drag. Colectivul magazinului 433. (9552/A)

• Cu inimile zdrobite de durere ne despărțim pentru totdeauna de scumpul nostru tată AUREL TÎMBREA. Pentru inbreca cu care ne-a înconjurat, pentru sufletul lui deosebit pentru ceea ce a însemnat pentru noi nu îl vom uita niciodată. Fiica Victoria, ginerele Ghîță și nepoții Geta și Lucian. (9550)

• Un ultim omagiu dragul nostru tată și bunice AUREL TÎMBREA care ne-a lubit pe toți cu toată dragostea lui de părinte. Familia Ioan Văscan cu copiii. (9550/A)

• Cu adîncă durere în suflute și pe vechi nemîngîiași anunțăm încetarea din viață a celui mai prețuit tată AUREL TÎMBREA. Pentru dragostea cu care ne-a înconjurat nu îl vom uita niciodată. Fiul Leontin, nora Anuța și nepoții Valerian și Tolca cu familiile. (9353)

• Lumînări, lacrimi și flori pe mormîntul celui care a fost soție, mamă, bunice, soră ANA DUMITRAȘ, la șase săptămîni de la moartea sa, lăsînd în urmă un gol imens și profund. Parastasul va avea loc la biserică ortodoxă din cartierul Iris, în data de 29 aprilie 1990. Familia, frații și surorile îndurerate. (9608)

• Mulțumim celor care au fost alături de noi în momentele de grele încercări pricinuite de dispariția din viață a scumpel noastre MARGIT SUTEU. Familia îndurerată. (9205/A)

• Ne luăm rămas bun de la colega noastră LENA și sîntem alături de familia Călimăș. Colegele de la „Electrometal” - bîjuteria. (9577)

COLEGIUL DE REDACȚIE: Ilie Călian (redactor șef), Don Brebanu (redactor șef adjuncți), Traian Boro (secretar general de redacție), Valer Chioceanu, Emil Luca, Ion Rus.

Redacția: Cluj, str. Napoca nr. 16. Telefon 1-68-16; telefoane interloare: secretariat - 223; secția culturală - 227 și 229; probleme sociale și economice - 227, 228, 229; administrația - 230; tipografie - 153, 223. Mica publicitate se primește zilnic, între orele 10-18, numai la administrația, strada Napoca nr. 16, parter.

Tiraj: 53.198